

ONDINE

JOHANN SEBASTIAN
BACH

SEI SOLO A VIOLINO SENZA
BASSO ACCOMPAGNATO
LIBRO PRIMO

*SONATAS AND PARTITAS
FOR SOLO VIOLIN*

SIRKKA-LIISA KAAKINEN-PILCH

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685–1750)
SEI SOLO A VIOLINO SENZA BASSO ACCOMPAGNATO
SONATAS AND PARTITAS FOR SOLO VIOLIN, BWV 1001–1006

CD 1

	Sonata Prima à Violino Solo senza Basso	17'42
	<i>Sonata No. 1 in G minor, BWV 1001</i>	
1	I Adagio	3'53
2	II Fuga (Allegro)	6'33
3	III Siciliana	3'17
4	IV Presto	3'58
	Partita Prima à Violino Solo senza Basso	29'35
	<i>Partita No. 1 in B minor, BWV 1002</i>	
5	I Allemanda	5'45
6	II Double	2'53
7	III Corrente	3'14
8	IV Double (Presto)	3'47
9	V Sarabande	4'12
10	VI Double	2'59
11	VII Tempo di Borea	3'28
12	VIII Double	3'15
	Sonata Seconda à Violino Solo senza Basso	23'02
	<i>Sonata No. 2 in A minor, BWV 1003</i>	
13	I Grave	3'57
14	II Fuga	8'40
15	III Andante	5'38
16	IV Allegro	4'45
		70'41

CD 2

	Partita Seconda à Violino Solo senza Basso	32'21
	<i>Partita No. 2 in D minor, BWV 1004</i>	
1	I Allemanda	5'48
2	II Corrente	2'53
3	III Sarabanda	4'14
4	IV Giga	4'51
5	V Ciaccona	14'33
	Sonata Terza à Violino Solo senza Basso	25'57
	<i>Sonata No. 3 in C major, BWV 1005</i>	
6	I Adagio	5'00
7	II Fuga (Alla breve)	11'54
8	III Largo	3'11
9	IV Allegro assai	5'50
	Partita Terza à Violino Solo senza Basso	18'24
	<i>Partita No. 3 in E major, BWV 1006</i>	
10	I Preludio	3'46
11	II Loure	3'45
12	III Gavotte en Rondeaux	3'19
13	IV Menuet 1	1'46
14	V Menuet 2	2'32
15	VI Bourrée	1'23
16	VII Gigue	1'50
		77'03

SIRKKA-LIISA KAAKINEN-PILCH, violin

In 1703 young Johann Sebastian Bach came to Weimar and spent the next six months serving as a violinist in the court orchestra of Prince Johann Ernst. During his stay, Bach had occasion to meet Johann Paul von Westhoff, one of the greatest violinists and composers in the seventeenth-century German lands, employed since 1698 as one of the prince's violinists and as his private secretary. It seems that Westhoff had a direct influence on the shaping of Bach's deep and comprehensive knowledge of the violinistic idiom. In 1696, after all, Westhoff had published a series of six suites for solo violin, without basso continuo accompaniment. And even if we assume that the compositions of Bach far surpass Westhoff in formal (each suite consists of four basic Baroque dances and thus of an Allemande, Courante, Sarabande and Gigue) and expressive range, or even size, we nevertheless find in the suites a compendium of the possibilities of the chordal violin playing which would be used so extensively in Bach's sonatas and partitas.

Bach wrote his '*Sei Solo a violino senza basso accompagnato*' in 1720. It should be noted that this collection was not created in a vacuum; rather, it was the pinnacle and culmination of the violin's 200-year history as an instrument and of music written for the violin. Before Bach, works for solo violin had been created by such eminent composers as Johann Schop (with his Praeludium from the set of '*t Uitnemen Cabinet*') and Heinrich Ignaz Franz von Biber with his Passacaglia (which has been compared with Bach's Chaconne) from the set of the Rosary Sonatas. We also have the anonymous collections such as the Klagenfurt and Breslau Manuscripts, the compositions of Italian violinists such as Giovanni Battista Vitali and Nicola Matteis, and works compiled in 'The Division Violin' by John Playford, which included pieces by David Mell and Thomas Baltzar, among others.

Bach's immediate predecessor in solo work was an Austrian composer, a pupil of Biber, Johann Joseph Vilsmayr, who in 1715 in Salzburg published a collection of '*Artificiosus Concertus pro Camera. Distributus in Sex Partes seu Partias a violino solo con Basso belle imitante*'. In his work he makes use of the *scordatura*, an alternative tuning for the violin – a favourite practice of writers from the Austrian lands in the seventeenth and eighteenth centuries (we are familiar, of course, with an excellent example of the use of the *scordatura* in the works of Biber). It is unlikely that Johann Sebastian Bach ever came across Vilsmayr's compositions, but possibly he met Johann Georg Pisendel, violinist, concertmaster and Kapellmeister of the Dresden court orchestra of the Elector of

Saxony and King of Poland, Augustus II. Around 1715, Pisendel wrote his Sonata in A minor for solo violin, a work which in its form, musical transference of emotion and approach to the violinistic idiom very closely corresponds to Bach's Opus Magnum.

A great deal of specialist literature has already addressed the work's unprecedented artistic and emotional qualities, as well as its complex problems of performance and expression, so I would like to focus on two aspects only: the key system in which Bach's Sonatas and Partitas are written and the term *primo libro* (first book) on the title page.

If we take into account the circumstances under which Bach wrote his '*Sei solo a violino*', namely the period immediately following the death of his first wife, Maria Barbara, the key system of the individual sonatas and partitas appears to us as a kind of treatise on transience but as well on a return to the joy of life. The keys appear in appropriate sequence: G minor, B minor, A minor, D minor, C major, E major. Considering the tuning system (not equal-tempered) used in Bach's era and the associations of the variously-coloured keys, as described repeatedly by theorists of the Baroque period, we can assume that this, and no other, selection of keys was intended by the composer. When we add to that the composer's use of his Lutheran Passion chorale '*Christ lag in Todesbanden*' in the D minor Partita, or the fact that the fugue from the Sonata in C major is a paraphrase of the hymn to the Holy Spirit '*Komm Heiliger Geist*', our picture of the structure and emotional transference of Bach's work as a whole becomes even more meaningful.

Finally, we come to the question: did Bach's description of the Sonatas and Partitas as the first book suggest that there would be another? Is the second book, as is commonly believed, the Six Suites for solo cello (BWV 1007–1012) and the beginning of a third the Partita in A minor for flute (BWV 1013)? Might there exist somewhere a still-undiscovered original book of sonatas for solo violin, and will it ever see the light of day? I think for every musician, and particularly every violinist, that would be the happiest of moments.

Zbigniew Pilch

Translation: ATOMIUM Specialist Translation Agency, Kraków

Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch is an unusually versatile violinist. Though she plays music of every era, the emphasis in her repertoire is on the 17th to 19th centuries. She also plays the viola and viola d'amore and often leads the orchestra or conducts from the front desk.

When she was nine, her school in Kajaani bought 20 violins and set the whole of the music class playing. By the end of the autumn all but five pupils had given up, and after Christmas the only remaining one was Sirkka-Liisa, who soon began taking lessons with Olli Kuusojä. A giant of a man who ran a florist's shop and kept sheep, he tenderly herded his pupil towards the Junior Sibelius Academy.

By the time she left school, Sirkka-Liisa had moved to Helsinki and from then onwards became an inveterate chamber musician thanks to Battalia, Avanti!, the Sixth Floor Orchestra, Yoshiko Arai, Paavo Pohjola, Anssi Mattila and various festivals.

Though Sirkka-Liisa has had many memorable teachers, her primary taskmaster has always been work. While studying in the Netherlands, she gained access to the highest early music elite in the orchestras of Frans Brüggen, Philippe Herreweghe and others. Her longest spell, lasting over ten years, was as leader of the Collegium Vocale. She never stops learning, because every concert, and especially the worst and most difficult, teaches the experienced musician something.

Sirkka-Liisa is nowadays in great demand as a leader of countless renowned early music ensembles and orchestras, performing music of the Baroque and symphonies of the age of Mozart and Schubert. Her solo repertoire includes such works as the 16 Mystery Sonatas by Biber, the Bach Solo Sonatas and Partitas, and solo violin works of the 16th and 17th centuries.

Professor of chamber music at Stavanger University, Sirkka-Liisa has also been a Professor at the Royal Danish Academy of Music and the Bremen Institute of Arts and teaches at the Sibelius Academy. She lives with her Polish husband and son Wilhelm in Cracow but they have a second home by a lake in Northern Finland. And that, she says, is where her heart lives.

Minna Lindgren

Translation: Susan Sinisalo

www.kaakinen-pilch.com

Sonata 1ma á Violino Solo senza Baſo di JSBach (Autograph 1720)

Vuonna 1703 nuori Johann Sebastian Bach muutti Weimariin, jossa hän vietti puoli vuotta prinssi Johann Ernstin hoviorkesterin viulistina. Weimarissa ollessaan Bachille tarjoutui tilaisuus tutustua yhteen aikansa saksankielisen maailman lahjakkaimmista viulisteista ja säveltäjistä, Johann Paul von Westhoffiin. Westhoff oli ollut vuodesta 1698 alkaen Weimarin hoviviulisti ja prinssin henkilökohtainen sihteeri. Westhoff vaikutti ilmeisesti välittömästi siihen, miten Bachin perusteellinen ja kokonaisvaltainen viulun luonteen tuntemus muokkautui; Westhoff oli julkaissut jo vuonna 1696 kuusi sooloviululle sävellettyä sarjaa, joihin ei kuulunut *basso continuo* -osuutta. Westhoffin sarjoissa soi omalla tavallaan kokoelma Bachin myöhemmin viulusarjoissaan ja -sonaateissaan täydellisesti hyödyntämiä soinnuilla leikittelyn mahdollisuuksia, vaikka muodoltaan, ilmaisultaan ja myöskin kooltaan Bachin sävellykset ovatkin ylivoimaisia Westhoffin barokkisarjan perusosista (*allemande, courante, sarabande* ja *gigue*) koostuviin sarjoihin nähden.

Bach sävelsi *Sei Solo – a violino senza Basso accompagnaton* vuonna 1720. Kokoelma ei tietenkään syntynyt tyhjiössä, vaan oli viulun 200-vuotisen historian (ja viululle kirjoitetun musiikin historian) huipentuma. Ennen Bachia sooloviululle olivat säveltäneet myös ilmiömäiset Johann Schop (jolta tässä yhteydessä mainittakoon ”Praeludium” kokoelmasta *’t Uitnement Kabinet*) ja Heinrich Ignaz Franz von Biber (jonka *Mysterisonaattien* ”Passagliaa” on verrattu Bachin ”Ciacconaan”). Ajalta ennen Bachin sarjoja ja sonaatteja ovat lisäksi Klagenfurtin ja silloisen Breslaun tuntemattomiksi jääneiden säveltäjien teoskokoelmat, Giovanni Battista Vitalin, Nicola Matteisin sekä muiden italialaisten viulistien sävellykset ja John Playfordin *The Division Violin* –kokoelmaan kootut kappaleet, joihin kuuluu muiden muassa David Mellan ja Thomas Baltzarin sävellyksiä.

Juuri ennen Bachin viulusonaattien ja -sarjojen syntyä sooloviululle oli säveltänyt Biberin oppilas, itävaltalainen Johann Joseph Vilsmayr, joka julkaisi Salzburgissa vuonna 1715 kokoelman *Artificiosus Conventus pro Camera. Distributus in Sex Partes seu Partias a violino solo con Basso belle imitante*. Vilsmayrin teoksessa soivat ’väärin viritetyt’ viulut, joita 1600- ja 1700-luvun itävaltalais säveltäjät rakastivat – erinomainen esimerkki tällaisten *scordature*-viritysten käytöstä on itse Biberin tuotanto. Bach tuskin kuitenkaan tunsi Vilsmayrin sävellyksiä. Sen sijaan on mahdollista, että hän tutustui Johann Georg Pisendeliin, joka oli tuolloin Saksin vaaliruhtinaan ja Puolan kuninkaan August II:n dresdeniläisen hoviorkesterin viulisti, konserttimestari ja kapellimestari. Pisendel sävelsi sooloviululle

noin vuonna 1715 sonaatin a-mollissa; muodoltaan, musiikilliselta ilmaisultaan ja tavaltaan lähestyä viulun ominaisluonnetta Pisendelin sonaatti muistuttaa läheisesti Bachin *Opus Magnumia*.

Bachin poikkeuksellisesta taiteellisuudesta ja tunteellisuudesta sekä hänen sooloviuluteostensa esittämiseen liittyvistä moninaisista teknisistä ja taiteellisista ongelmista on kirjoitettu valtavasti. Keskittykäämme siis vain kahteen teemaan: viulusarjojen ja -sonaattien sävellajien järjestykseen ja nimilehdelle kirjoitettuun mainintaan ”libro primo”, ensimmäinen kirja.

Jos otamme huomioon olosuhteet, joissa Bach sävelsi sonaattinsa ja sarjansa sooloviululle, voimme kuulla niissä kaikuja kuolemasta: Bachin ensimmäinen vaimo Maria Barbara kuoli juuri ennen sooloviulusävellysten syntyä. Viulusonaateissa ja -sarjoissa soi kuitenkin lopulta myös elämän ilon paluu. Vastaavasti sävellajit etenevät järjestyksessä: g-molli, h-molli, a-molli, d-molli, C-duuri ja E-duuri. Kun otetaan huomioon Bachin ajan viritysjärjestelmä (ei tasavireinen) sekä siitä johtuvat sävellajien toisistaan poikkeavat tunnelmat, joita barokin tutkijat ovat useaan otteeseen kuvailleet, voidaan uskoa, että juuri tuo edellä mainittu sävellajijärjestys eikä mikään muu oli se, jonka Bach tahtoi kirjoittaa. Sävellajien järjestys samoin kuin tuon valitun järjestyksen sisältämä viesti paljastavat lopunkin merkityslatauksestaan, kun kuullaan, että d-mollisarjassa Bach käyttää paastonajan luterilaista koraalia ”Christ lag in Todesbanden”, tai että C-duurisonaatin fuugateema on Pyhälle Hengelle osoitetun ”Komm Heiliger Geist” -hymnin parafrasi.

Lopulta on jäljellä kysymys siitä, tarkoittiko Bachin viulusonaateille ja -sarjoille antama nimitys ”ensimmäinen kirja”, *libro primo* sitä, että niille seuraisi jatkoa. Ovatko kuusi sellosarjaa (BWV 1007–1012) toinen kirja, kuten yleisesti tulkitaan? Voisiko kolmannen kirjan alku olla huilusarja a-mollissa (BWV 1013)? Vai onko jossain ehkä vielä yksi löytymistään odottava, sooloviululle sävelletty sonaattikirja, joka näkee päivänvalon vielä joskus? Se ”joskus” olisi jokaiselle muusikolle, ennen kaikkea viulistille, mitä onnellisin hetki.

Zbigniew Pilch
Suomennos: Viivi Kaainen

Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch on harvinaisen monipuolinen viulisti. Hän soittaa musiikkia kaikilta aikakausilta, mutta hänen ohjelmistonsa on painottunut 1600-1800 –luvulle. Hän soittaa lisäksi alttoviulua ja viola d’amorea ja toimii usein konserttimestarina ja tässä tehtävässä myös orkesterin johtajana.

Hän kasvoi Kajaanissa. Kolmannella luokalla kouluun hankittiin 20 viulua ja koko musiikkiluokka pantiin soittamaan. Syksyn lopulla enää viisi jaksoi soittaa, joulun jälkeen vain Sirkka-Liisa, joka sai pian opettajakseen Olli Kuusojan. Tämä kukkakauppa ja lampaita hoitava iso mies tuuppasi hellästi oppilaansa Sibelius-Akatemian nuoriso-osastolle.

Lukiolaisena Sirkka-Liisa muutti Helsinkiin. Siitä alkoi kasvu parantumattomaksi kamarimuusikoksi Battalian, Avantin, Kuudennen kerroksen orkesterin, Yoshiko Arain, Paavo Pohjolan, Anssi Mattilan ja eri festivaalien ansiosta.

Sirkka-Liisalla on ollut monia tärkeitä opettajia, mutta tärkein on aina ollut työ. Opiskellessaan Hollannissa hän pääsi mukaan vanhan musiikin kovimpaan kärkeen mm. Frans Brüggenin ja Philippe Herreweghen orkestereihin. Pisimpään, yli 10 vuotta, hän toimi Collegium Vocale –orkesterin konserttimestarina. Sirkka-Liisalle opiskelu ei pääty koskaan, sillä jokainen konsertti opettaa kokenutta muusikkoa, vaikeimmat ja huonoimmat eniten.

Nykyään hän on kysytty konserttimestari lähes kaikissa vanhan musiikin nimekkäissä orkestereissa sekä eri kaupunginorkestereissa, joiden kanssa esittää barokkiohjelmiston lisäksi Mozartin ja Schubertin ajan sinfonioita. Soolo-ohjelmistosta on mainittava Biberin 16 Mysteerisonaattia, Bachin soolosonaatit ja –partitat sekä 1500- ja 1600-lukujen sooloviuluteokset.

Sirkka-Liisa on kamarimusiikin professori Stavangerin Yliopistossa. Hän on toiminut professorina myös Tanskan Kuninkaallisessa konservatoriossa ja Bremenin Taideakatemiassa ja opettaa Sibelius-Akatemiassa.

Hän asuu puolalaisen miehensä ja Wilhelm-poikansa kanssa Krakovassa, mutta perheellä on toinen koti järven rannalla Kainuussa. Siellä on Sirkka-Liisan sydämen koti.

Minna Lindgren

www.kaakinen-pilch.com

Instrument: Anonymus, 1600–1700
Bow: Luis Emilio Rodrigues

Recordings: Karjaa Church (Karjaan Pyhän Katariinan Kirkko), Finland,
October & November 2012, January & March 2013
A 24-bit recording in DXD (Digital eXtreme Definition)
Executive Producer: Reijo Kiilunen
Recording Producer: Laura Heikinheimo
Recording and Mastering: Enno Mäemets – Editroom Oy
© 2013 Ondine Oy, Helsinki

© 2013 Ondine Oy, Helsinki
Booklet Editor: Elke Albrecht
Photos: Heikki Tuuli
Design: Armand Alcazar

Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch kiittää Karjaa seurakuntaa avusta ja yhteistyöstä.

SIRKKA-LIISA KAAKINEN-PILCH

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685–1750)

SEI SOLO A VIOLINO SENZA BASSO ACCOMPAGNATO
SONATAS AND PARTITAS FOR SOLO VIOLIN, BWV 1001–1006

CD 1

1–4	Sonata No. 1 in G minor, BWV 1001	17'42
5–12	Partita No. 1 in B minor, BWV 1002	29'35
13–16	Sonata No. 2 in A minor, BWV 1003	23'02

CD 2

1–5	Partita No. 2 in D minor, BWV 1004	32'21
6–9	Sonata No. 3 in C major, BWV 1005	25'57
10–16	Partita No. 3 in E major, BWV 1006	18'24

SIRKKA-LIISA KAAKINEN-PILCH

[2h 27min 44sec] • English notes enclosed • Esittelytekstit suomeksi

© & © 2013 Ondine Oy, Helsinki
Manufactured in Germany. Unauthorised copying, hiring, lending,
public performance and broadcasting of this recording is prohibited.
www.kaakinen-pilch.com

ODE 1241-2D